ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Οκτώβρης 2020

Επανακατοίκιση στου Ψυρρή : Προτάσεις καθημερινής ζωής στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας

Re-living in Psiri: Everyday life suggestions in the historical Athens centre

Επιμέλεια : Βούτσα Ιωάννα - Νεφέλη
Επιβλέπων : Τσακαλάκης Δημήτρης

1. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

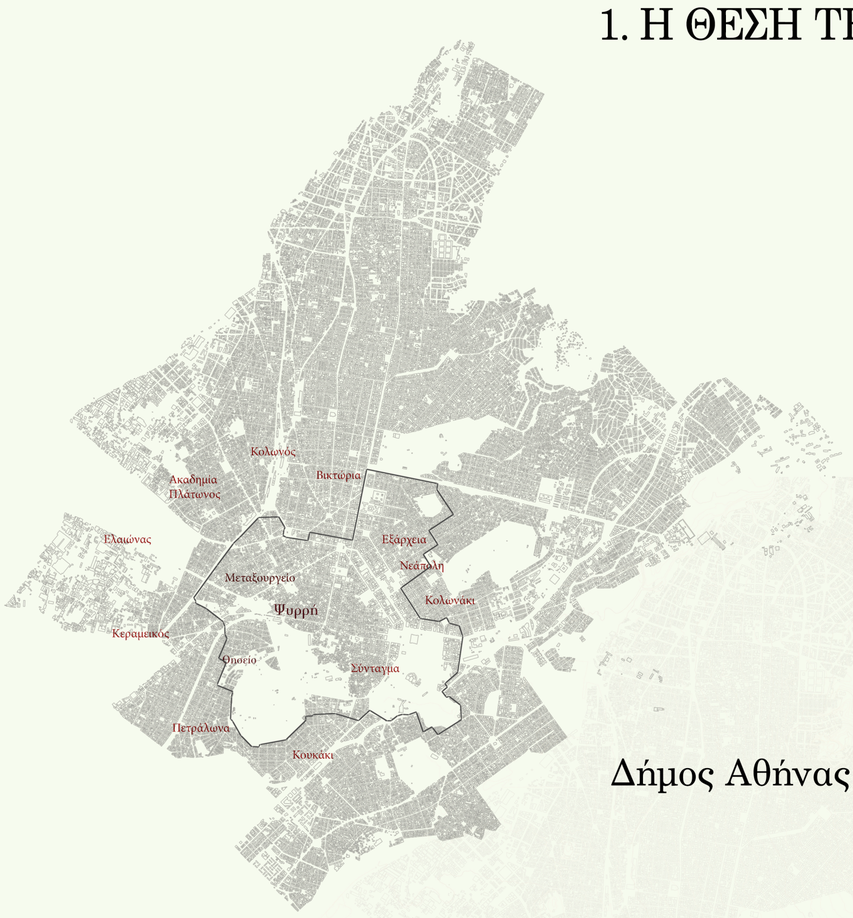

Δήμος Αθήνας- συνοικίες

νοητικός χάρτης κέντρου Αθήνας

Δήμος Αθήνας- γειτονιές

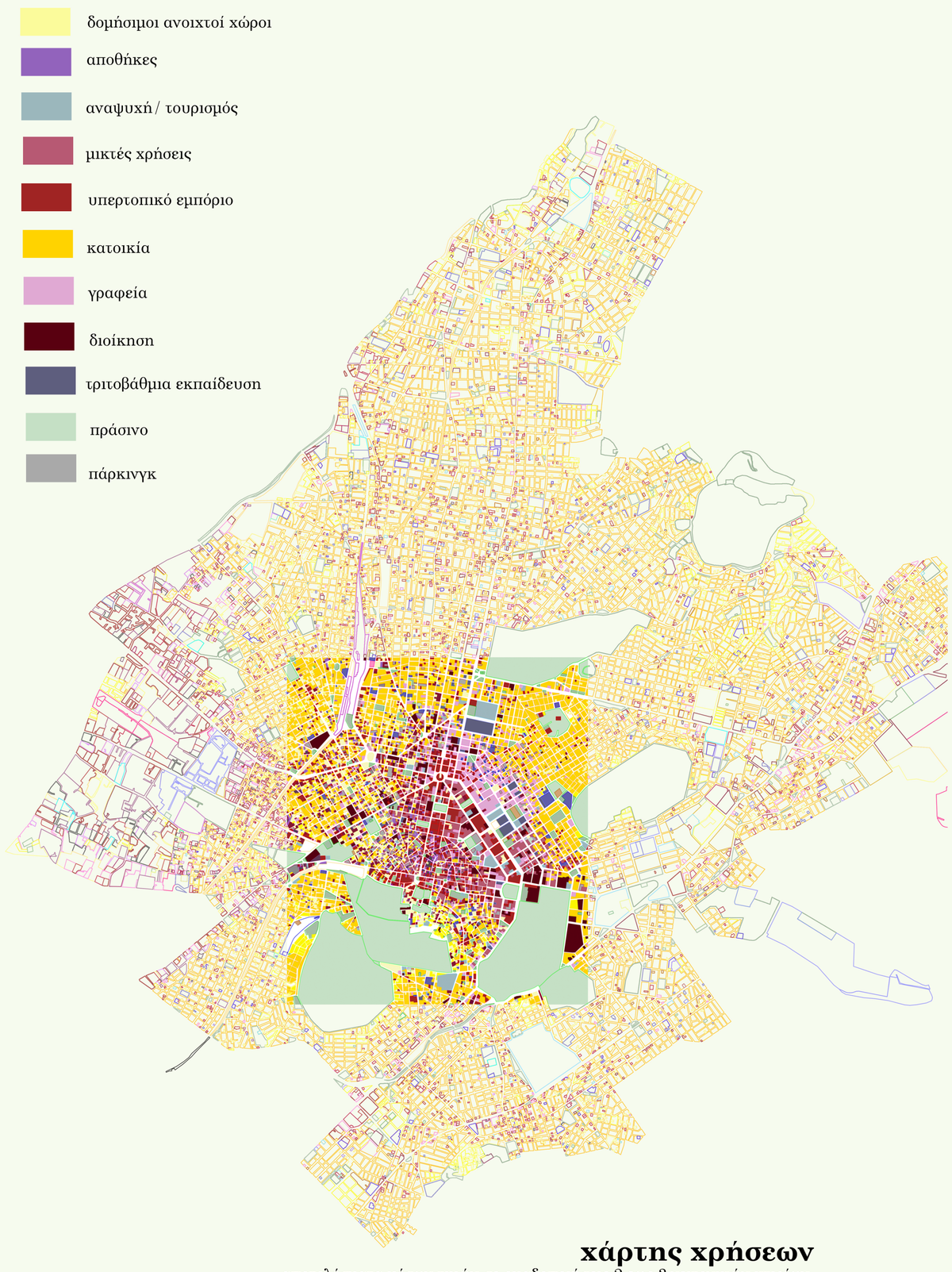

χάρτης χρήσεων

αποτελέσματα μέσων τιμών σε ομαδοποιήσεις 2 εως 3 γειτονικών κτιρίων

πηγή στοιχείων: Δήμος Αθηναίων

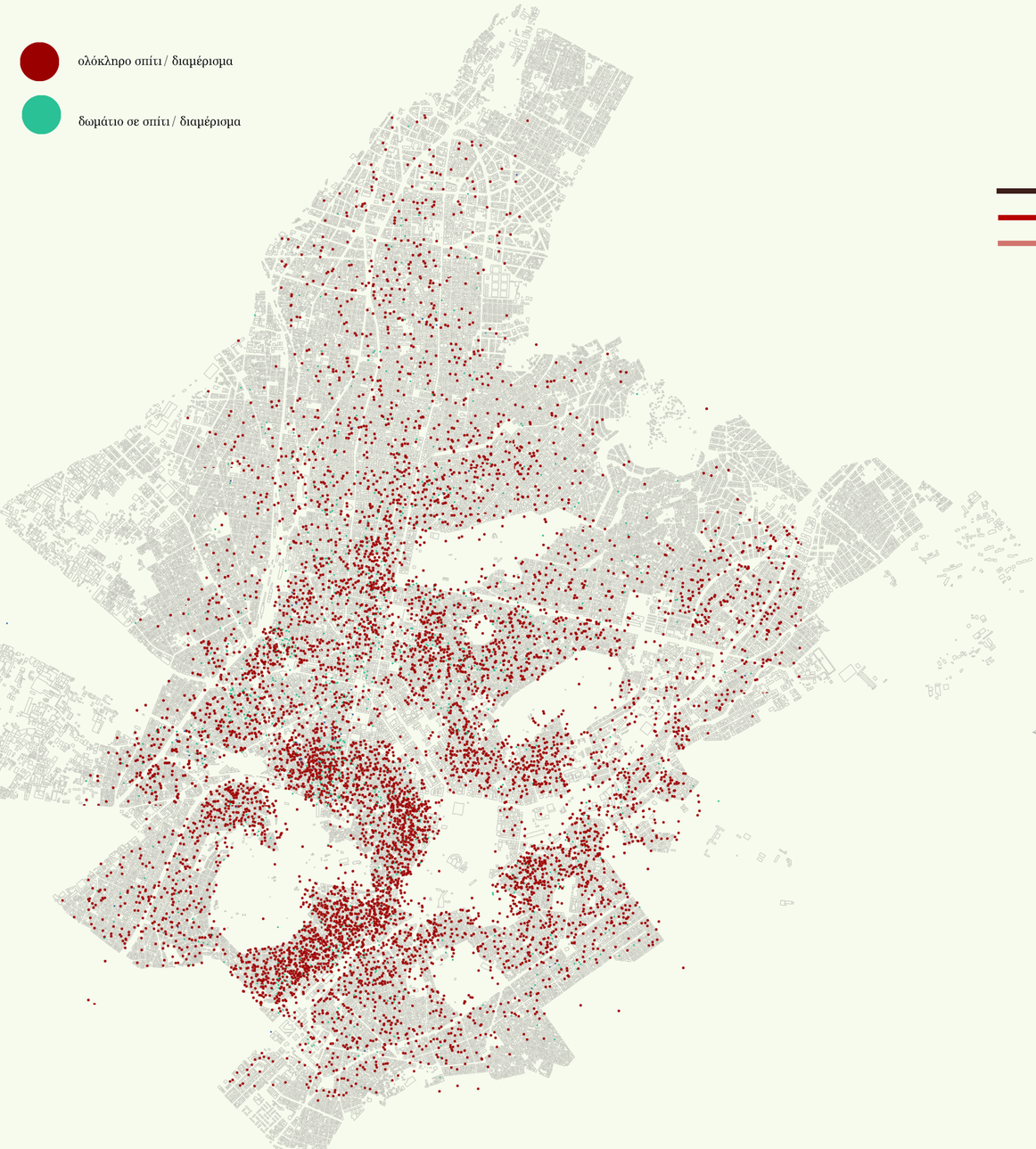

Airbnb στο Δήμο Αθηναίων

πηγή στοιχείων: http://insideairbnb.com/athens

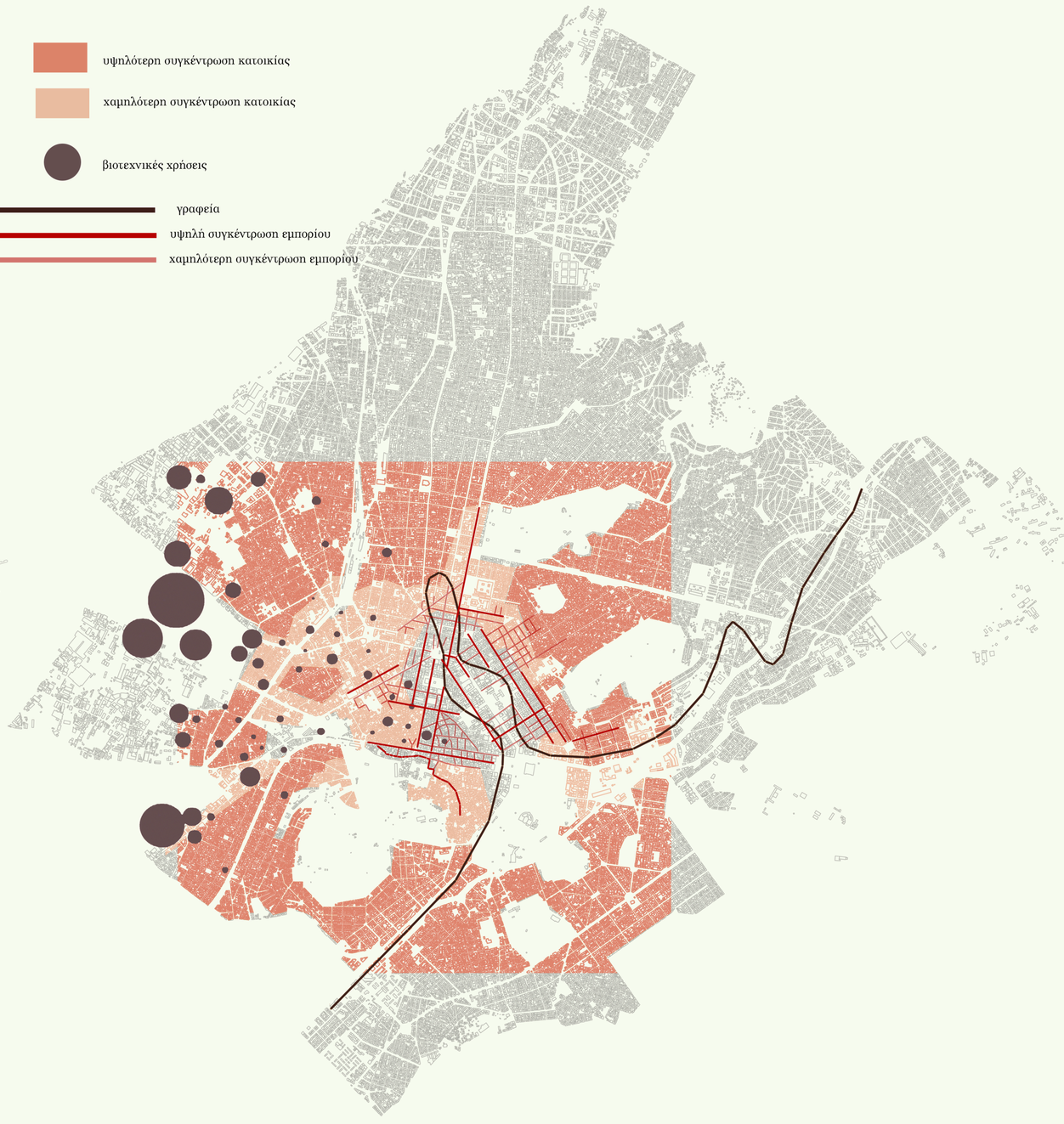

διάγραμμα σύνθεσης των δυναμικών των χρήσεων γης στο κέντρο της Αθήνας

πηγή στοιχείων: "Κεντρικότητες και δυναμικές των χρήσεων στο κέντρο πόλης Αθήνας", Χριστίνα Βασιλοπούπου, Λουκάς Τριάντης
Ερευνητικό πρόγραμμα ΕΜΠ-ΥΠΕΚΑ: Μεταλλασσόμενοι χαρακτήρες και πολιτικές στα κέντρα πόλης Αθήνας και Πειραιά [Α΄ Φάση],2012, προσωπική επεξεργασία

2. ΨΥΡΡΗ_ ιστορικά στοιχεία

χάρτης της Αθήνας τα μέσα του 17ου αιώνα

εμφανίζεται η διαίρεση της πόλης σε 8 πλατώματα
1. Κόλυμποι, 2.Ψυρρή, 3.Βόρεα
4. Ρόμβη, 5. Μονοκαλούφτη
6. Κοττάκη, 7. Πλάκα
8. Γερλάντα
οι βασικές κατευθύνσεις εκτός πόλης ήταν :
Α. προς τον Μοριά
Β. προς την Ελευσίνα
C. προς τη Θήβα
D. προς τα Μεσόγεια
Ε. προς το Φάληρο

πηγή:Καρύδης Δημήτρης Ν.
/ "Τα επτά βιβλία της πολεοδομίας" /
Εκδόσεις Παπασωτηρίου, 2006

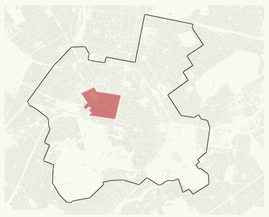

αποτύπωση της Αθήνας του Friedrich Stauffert, 1836

Το δομημένο τμήμα φτάνει εκατέρωθεν της οδού Αθηνάς περίπου μεχρι τη σημερινή οδό Ευριπίδου

πηγή: Μπίρης Κ.Η., 1999, Αι Αθήναι
από τον 19ο αιώνα εις τον 20ό αιώνα,
Δ' έκδοση, Αθήνα, Μέλισσα

χάρτης των Αθηνών του 1885

πηγή: Μπίρης Κ.Η., 1999, Αι Αθήναι
από τον 19ο αιώνα εις τον 20ό αιώνα,
Δ' έκδοση, Αθήνα, Μέλισσα

κοινωνική διαστρωμάτωση της Αθήνας του 1890

1. παλιά πόλη, Πλάκα
2. Αρχοντικά Πλάκας
3. Αυθαίρετα Αναφιώτικων
4. Αυθαίρετα "προαστείου"
5. Βιοτεχνίες, εργατικές συνοικίες (Ψυρρή)
6. νέα αρχοντικά Β.Σοφίας
7. "Προάστειο"- Μικροαστικά
8. Μεγαλοαστική περιοχή Πατησίων

πηγή: Γ.Μ. Σαρηγιάννης
"Η προσέγγιση της αστικοποίησεως μέσα
από την λογοτεχνική βιβλιογραφία",
http://library.tee.gr/digital/techr/1978/techr_1978_s1_3_91.pdf

δομημένο-αδόμητο Ψυρρή, 2020
κλίμακα 1/2000
πηγή: Δήμος Αθηναίων

3.α. ΨΥΡΡΗ_ ιστορικά στοιχεία

Βυζαντινή συνοικία του Ψυρρή

Από την αρχαιότητα τεχνίτες του Ηφαίστου, κεραμοποιοί, έμποροι και βιοτέχνες έστησαν εδώ τις οικογενειακές τους εστίες και πολλοί από αυτούς εκτίμησαν την καταλληλότητα της περιοχής για να ιδρύσουν εδώ την επαγγελματική τους στέγη.
Στα βυζαντινά χρόνια απόγονοι και επίγονοι των αρχαίων επιτυχημένων επαγγελματιών διατηρούν εδώ την παράδοση. **Σιδηρουργεία, χαλκουργεία και χαλκωματάδικα** βρίσκονταν ανέκαθεν μεταξύ των οδών Τουρναβίου, Λευκοκορίου και Άσιγγος. Στην ίδια γειτονιά υπάρχουν τα **ελαιουργεία ,σαπωνοποιεία**, **υαλουργεία** που είχαν δημιουργηθεί στον ίδιο χώρο από τις αρχές του 1ου αιώνα π.Χ. Επίσης **εργαστήρια επεξεργασίας δερματινων ειδών** πρώτης ανάγκης. **Ο επισκέπτης του Ψυρρή σήμερα συναντά τα ίδια προιόντα που έβλεπε και ο περιπατητής των αρχαίων και Βυζαντινών χρόνων.**
Οπως έχει διαπιστωθεί από τις ανασκαφές και τις μελέτες, η συνοικία του Ψυρρή **διατηρεί την ίδια περίπου ρυμοτομία από την αρχαιότητα ως την νεότερη ιστορία της.**
Τα σπίτια είναι απλά, συνήθως τα διάφορα δωμάτια περιβάλλει μια μικρή αυλή, χωρίς περιστύλιο. Στη δυτική πλευρά της αυλής δε σχηματίζεται δωμάτιο, αλλά ελεύθερος ανοιχτός χώρος που καλύπτεται με στέγη. (...)

Τουρκοκρατία - Ενετοκρατία

Οι άνθρωποι της δεν είναι οι άρχοντες των Αθηνων, αρκετές όμως από τις 24 οικογένειες νοικοκυραίων στήνουν τα όμορφα, απλά σπιτικά τους στου Ψυρρή. **Συχνά διαθέτουν προς πώλησιν τα προιόντα τους στον ισόγειο η στον ημιυπογειο χώρο της οικογενειακής εστίας. Κάπως έτσι δημιουργούνται τα μικρά ταβερνάκια, καθώς την πώληση συνοδεύει κάποιος νόστιμος σπιτικός μεζές.**
Τα σπίτια στου Ψυρρή ήταν μικρά, όμορφα και απλά.

Η αναγέννηση της γειτονιάς του Ψυρρή

1834
Τα σπίτια και οι άνθρωποι πληθαίνουν. Μόνο που τώρα δεν κατοικούν εδώ γνήσιοι Αθηναίοι όπως παλιότερα. Η γειτονιά γεμίζει από επήλυδες - Έλληνες άλλων περιοχών, που ήρθαν να βρουν την τύχη τους στην πρωτεύουσα.
Καινούρια σπίτια χτίζονται πάνω στα ερείπια και όλα αποκτούν νεοκλασσική όψη.
Στην πρόσοψή τους δοξάζεται ο νεοκλασσικισμός, σύμφωνα με την επικρατούσα αισθητική πρόταση, ενώ, πίσω από τους εξωτερικούς τοίχους - "σκηνικά", οι υπολοιποι χώροι διαμορφώνονται όπως στα παλία παραδοσιακά αθηναίκα σπίτια. Φυσικά, οι περισσότερες κατοικίες είναι φτιαγμένες με προχειρότητα, βιασύνη και πενιχρά μέσα.

Οι ταβέρνες του 19ου αιώνα

Οι ταβέρνες εκείνη την εποχή ήταν πολλές. Πολύ περισσότερες από της Πλάκας.

20ος αιώνας στου Ψυρρή

Η γειτονιά αυτή που την κατοικούσαν και πολλοί νησιώτες εργατικοί, δεν έχει βέβαια τις γραφικότητες , τ αρχοντόσπιτα, και τις ανηφορίες της Πλάκας.
¨ηταν πάντα , είναι και θα είναι, η γειτονιά της τίμιας της φτωχολογιάς.
Τα δρομάκια της στενά,ίσια, μίζερα
Και τα σπίτια της, χωρίς μπαλκόνια και κληματαριές, πρόχειρα, φτωχοχτισμένα, χωρίς καένα στολίδι - κι όμως συμπαθητικά.
Αυλές, λιγοστές στου Ψυρρή. Που οι ολόδροσες και λουλουδιασμένες της Πλάκας.
Αυτή ειναι η εικόνα του Ψυρρη κατά τον 20ο αιώνα όπως μας την μεταφέρει ο Κώστας Δημητριάδης.

Είναι Σεπτέμβριος 1936 και ο Μ. Γιοκαρίνης γράφει στο «Ελεύθερο Βήμα»:
"Ολίγοι οι δρόμοι, μικρά η συνοικία, αλλά εδώ **πάλλεται η εργατική καρδιά της πρωτευούσης.** Δεν έχω ιδή άλλην γειτονιάν με τόσα μαγαζιά, με τόσες τρύπες όπου μοχθούν σιωπηλοί οι εργαζόμενοι άνθρωποι παντός επαγγέλματος, με ζήλον, με σπουδές και με αγάπην. (...)
Τόρνοι, έπιπλα, καραμελάδικα, τυπογραφεία, μπαχάρικα και σαπουνάδικα, αληθινή κυψέλη αυτή η γειτονιά, όπου **δεν υπάρχει πλέον μια γωνιά ήρεμου κατοικίας χωρίς κίνησιν και θόρυβον**. Τα **καφενεδάκια** είνε υπόδειγμα επαρχιακών κέντρων και **οι ταβέρνες** μερακλήδικες."

πηγή εικόνων: Άρης Κωνσταντινίδης,
"Τα παλιά Αθηναικά σπίτια", Αθήνα 1950

3.β. Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΤΟΥ ΨΥΡΡΗ ΣΗΜΕΡΑ

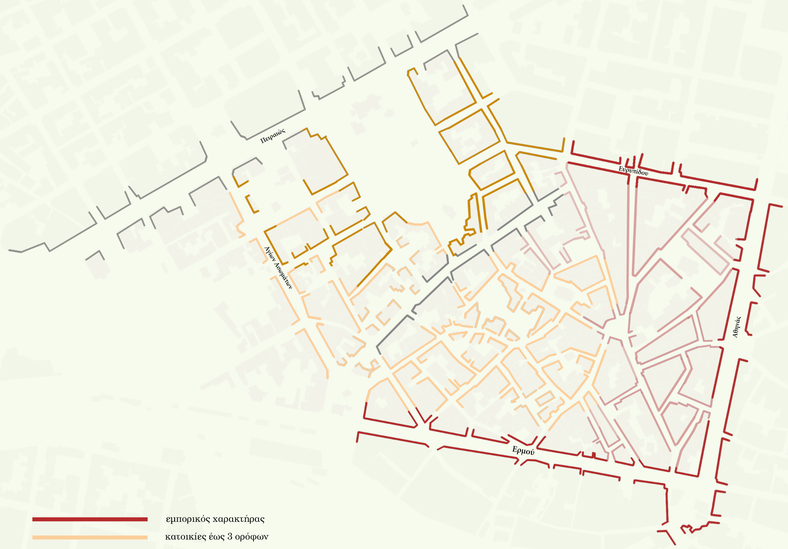

η θέση της κατοικίας στην περιοχή
πηγή στοιχείων: Δήμος Αθηναίων, επιτόπια έρευνα

φωτογραφιές κατοικιών
πηγή: προσωπικό αρχείο

4. ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ_ ΑΝΑΛΥΣΗ

χάρτης ορόφων
πηγή στοιχείων: Δήμος Αθηναίων

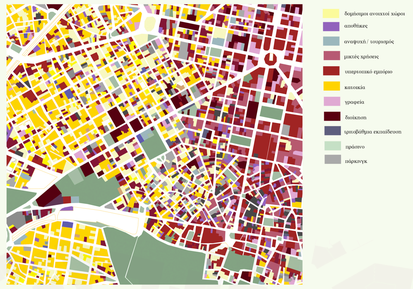

χάρτης χρήσεων (αποτελέσματα μέσων τιμών σε ομαδοποιήσεις 2 εως 3 γειτονικών κτιρίων)
πηγή στοιχείων: Δήμος Αθηναίων

δίκτυο κυκλοφορίας

βιωματικό κολάζ
προσωπικό αρχείο

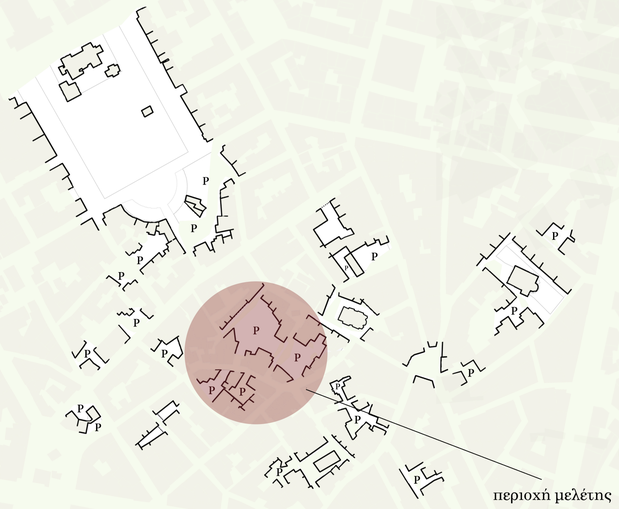

αστικά κενά - χώροι στάθμευσης

προβλήματα περιοχής

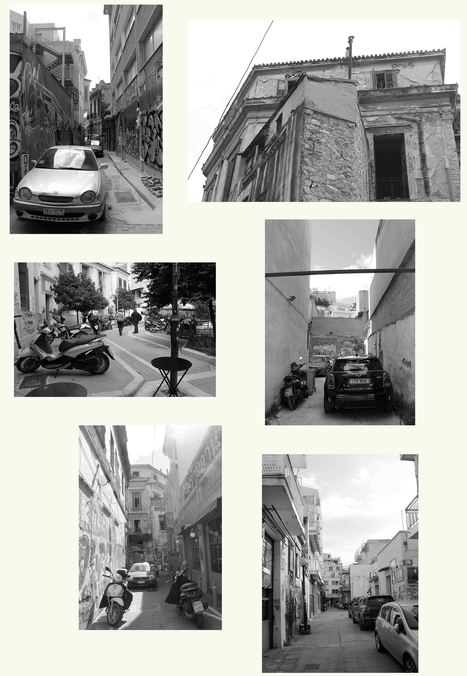

προβλήματα περιοχής
φωτογραφίες : προσωπικό αρχείο

δομημένο-αδόμητο πριν την επέμβαση

δομημένο-αδόμητο μετά την επέμβαση

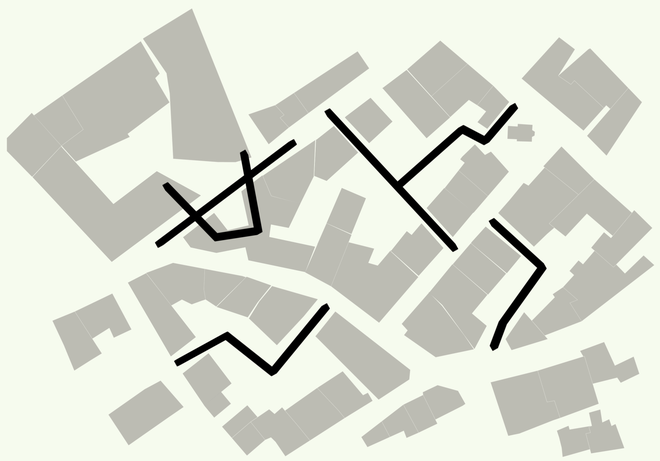

κύριες συνθετικές κινήσεις

εσωτερικοί κοινόχρηστοι χώροι οικοδομικών τετραγώνων

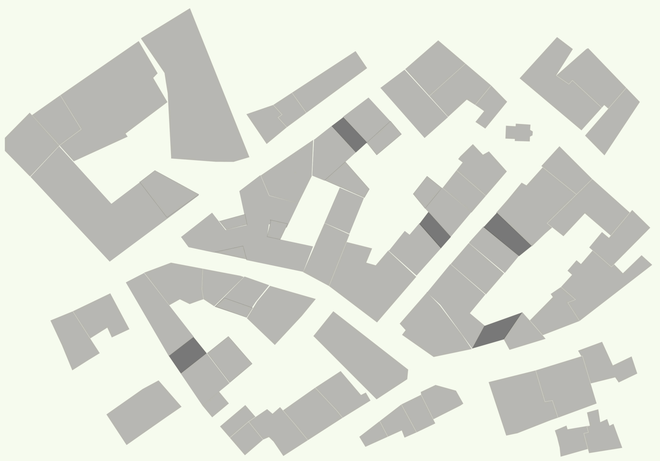

περάσματα- στοές

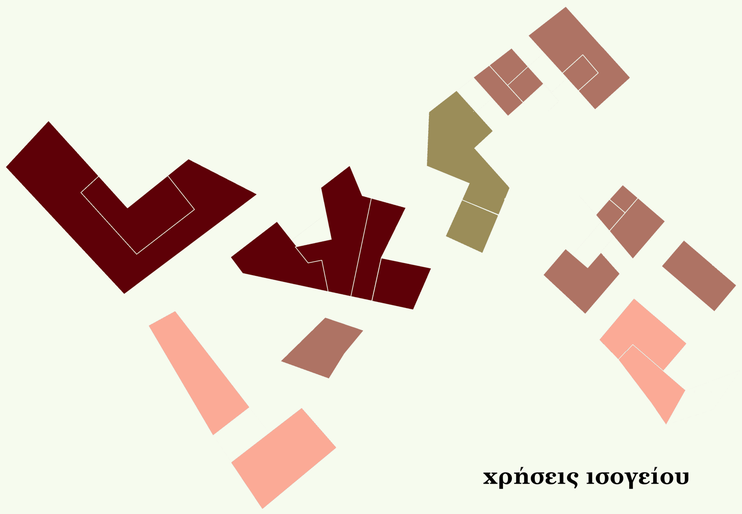

χρήσεις ισογείου

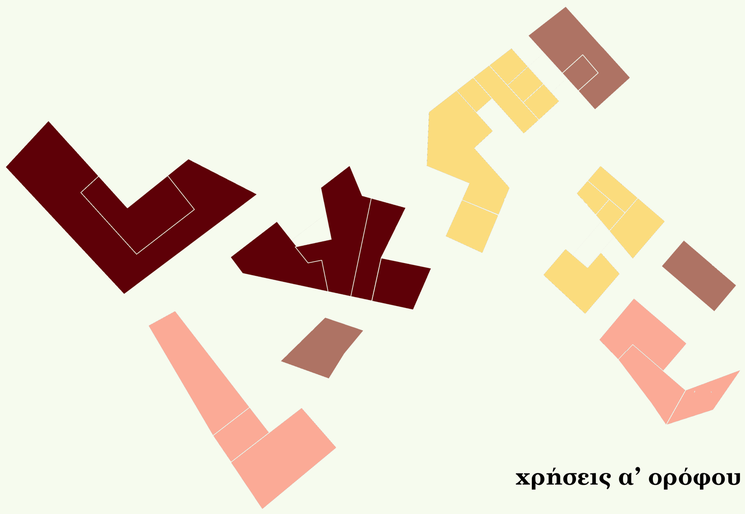

χρήσεις α’ ορόφου

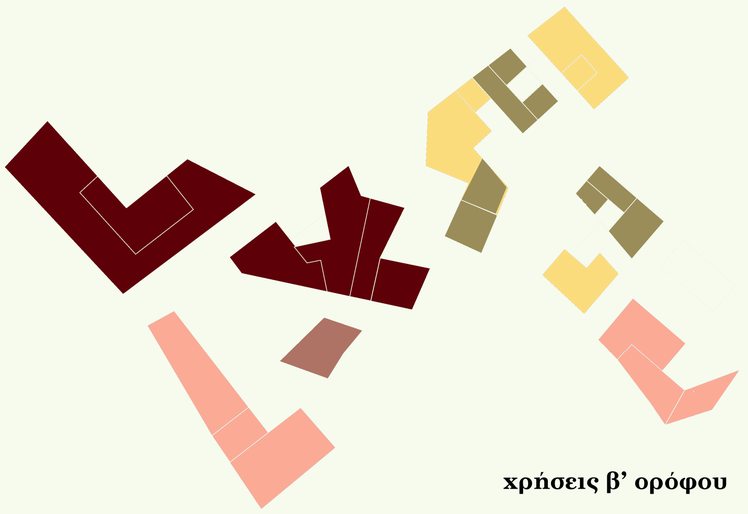

χρήσεις β’ ορόφου

κατοικία

πολιτιστικές χρήσεις _βιβλιοθήκη, εκθεσιακός χώρος, χώρος πολιστικών ομάδων

κοινωνική κουζίνα, χώρος απασχόλησης παιδιών και ηλικιωμένων

συλλογικές εξυπηρετήσεις κατοικίας

επαγγελματικοί χώροι μικρής κλίμακας

6. ΕΠΕΜΒΑΣΗ

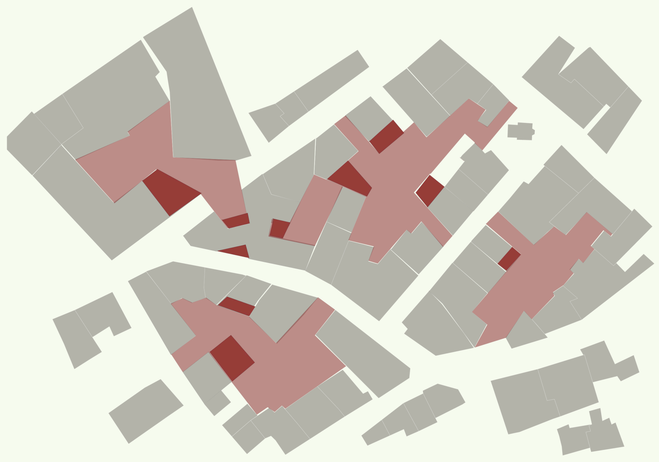

ισόγειο

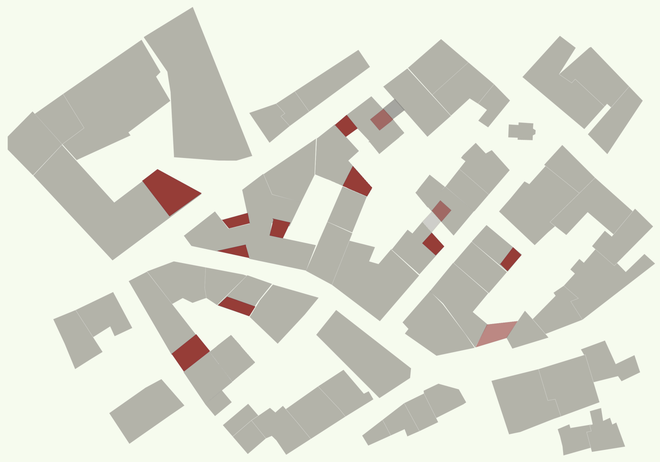

Α’ όροφος

Β’ όροφος

υπαίθριοι

ημιυπαίθριοι

διάταξη υπαίθριων- ημιυπαίθριων ανά όροφο

σχέδιο γενικής διάταξης ισογείου

κλίμακα: 1/200

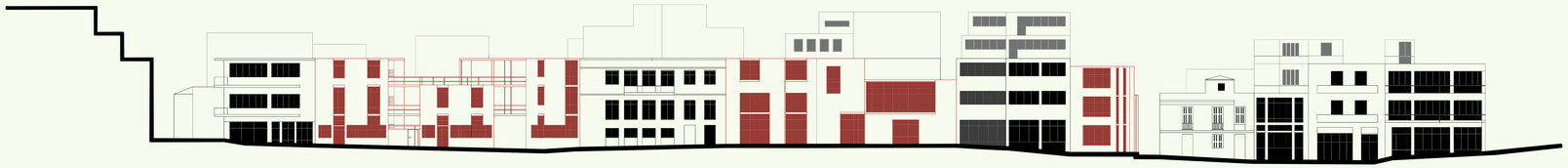

όψη συνολικής επέμβασης
κλίμακα: 1/200

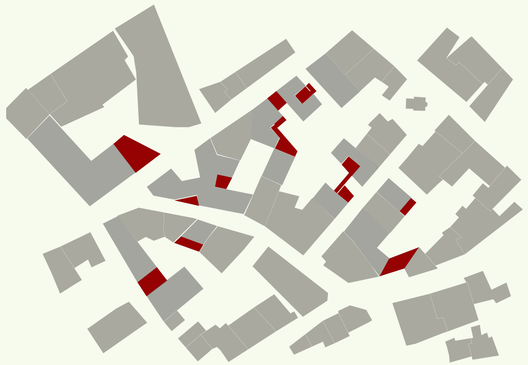

ημιυπαίθριοι- υπαίθριοι α΄ορόφου

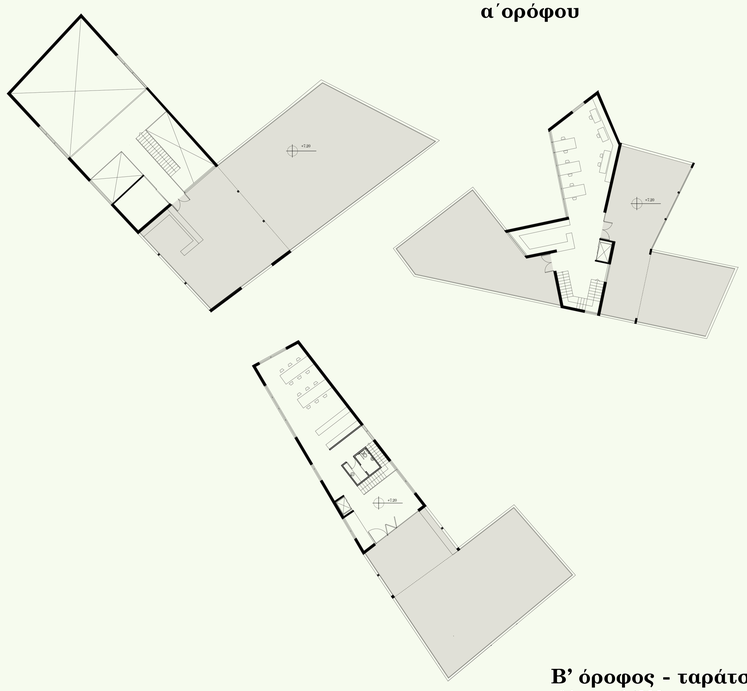

Β' όροφος - ταράτσες
κλίμακα: 1/200

σχέδιο γενικής διάταξης Α' ορόφου
κλίμακα: 1/200

8. ΕΠΕΜΒΑΣΗ

όψη εσωτερικού κοινόχρηστου χώρου
κλίμακα: 1/100

κατόψεις κατοικιών, Α' όροφος
κλίμακα: 1/100

9. ΕΠΕΜΒΑΣΗ

τομή
κλίμακα: 1/100

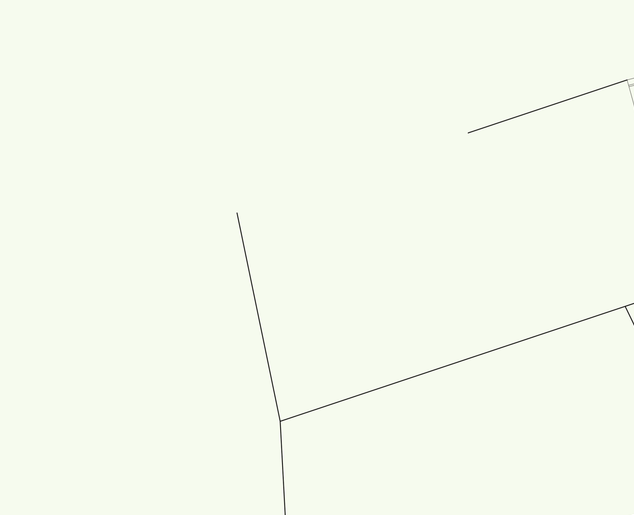

κάτοψη κατοικιών, Β' όροφος
κλίμακα: 1/100

10. ΕΠΕΜΒΑΣΗ

αξονομετρικό σχέδιο συνολικής επέμβασης
κλίμακα: 1/200